

ประโยค ๑-๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑-๒
ปัญหาบาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๑๓

๑. ฐานกรณ์คืออะไร มีเท่าไร อะไรบ้าง ฯ
๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรรมเท่าไร อะไรบ้าง โลป-ลบนิคคหิตสนธิ นั้นจะลบได้ในที่เช่นไร วิทุนกุก, อริยสจฺยจฺจนทสฺสนํ, ตัดต่ออย่างไร ฯ
๓. ศัพท์ที่มีวิธีแจกอย่างหนึ่งต่างหากซึ่งเรียกว่ากติปยศัพท์นั้น ได้แก่ ศัพท์อะไรบ้าง ศัพท์ไหนเป็นได้ลิงค์เดียว ทวิลิงค์และเอกวจนอย่างเดียว จงแจก “ภควนฺตุ” ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ มาดู ฯ
๔. บุรุษในอาขยาตมีเท่าไร อะไรบ้าง จะทราบบุรุษได้ต้องอาศัยอะไร จงเขียนวิภัตติหมวดปัญจมี และสัตตมี เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู ฯ
๕. ศัพท์เช่นไรชื่อ กัตตุสาธนะ กัมมสาธนะ ภาวสาธนะ กรณสาธนะ และสัมปทานสาธนะ สาธนะเหล่านี้ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ
๖. จงบอกชื่อ สมาสต่อไปนี้
ก. นามศัพท์มี อ วิภัตติเป็นต้นในที่สุด ท่านย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย
ข. สมาสอย่างหนึ่งมีบทอื่นเป็นประธาน
ค. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ
ฌ. สมโถ จ วิปสฺสนา จ สมถวิปสฺสนํ
ง. ภตฺตสฺส ปจฺจนา ปจฺจนาภตฺตํ
๗. ทรตยาทิตฺถริตฺต ชาตาทิตฺถริตฺต และตทสฺสทิตฺถริตฺต มีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง, มากโร, โกสลลฺลํ ลงปัจจัยอะไร ในตทริตฺตไหน จงตั้งวิเคราะห์มาให้ด้วย

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

เฉลย ประโยค ๑ - ๒

ปัญหาบาลีไวยากรณ์

๑. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักขระ มี ๖ คือ กณฺโฐ-คธ ๑ ตาธฺ-เพดาน ๑ มุทฺธา-ศีริยะ หรือปุมเหงือก ๑ ทนฺโต-ฟัน ๑ โธฏฺโฐ-ริมฝีปาก ๑ นาสิกฺกา-จมูก ๑ ๑
กรรมคือที่ทำอักขระ มี ๔ คือ ชิวฺหามฺหฺม-ท่ามกลางลิ้น ๑ ชิวฺโหปฺคฺค-ถัดปลายลิ้นเข้ามา ๑ ชิวฺหคฺค-ปลายลิ้น ๑ สกฺกฺฐานํ-ฐานของตน ๑ ๑
๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรรม ๔ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑ ๑
เมื่อมีสระหรือพยัญชนะอยู่เบื้องหลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้าได้บ้าง เช่น ตาสฺ-อหํ เป็น ตาสาหํ เป็นต้น ๑ วิทฺถนคฺค ตัดเป็น วิทฺถน-อคฺค สระอยู่หลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้า ต่อกันเป็น วิทฺถนคฺค ๑ อริยสจฺจานทสฺสนํ ตัดเป็น อริยสจฺจาน-ทสฺสนํ พยัญชนะอยู่หลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้า ต่อกันเป็น อริยสจฺจานทสฺสนํ ๑
๓. ได้แก่ศัพท์ต่อไปนี้ คือ อตฺต พฺรหฺม ราช ภควนฺตุ อรหฺนฺต ภวนฺต สตฺถุ ปิตฺถ มาตฺถ มน กมฺม โค ๑ อตฺต พฺรหฺม ภควนฺตุ สตฺถุ ปิตฺถ มาตฺถ กมฺม เป็นลึงค์เดียว โค(โค) สามัญญ์ไม่นิยมว่า ผู้เมีย ใน ปุ. โคณ ใน อิต. เป็น คาวี ๑ ราช อรหฺนฺต ภวนฺต มน เป็นทวิลึงค์ ๑ อตฺต มน เป็นเอกวจนะอย่างเดียว ๑
ภวนฺตุ (พระผู้มีพระภาค) เป็น पुलิงค์ แจก อย่างนี้ :-

เอก.	พหู.
ป. ภควา	ภควนฺตา ภควนฺโต
ท. ภควนฺตํ	ภควนฺเต ภควนฺโต
ต. ภควตา	ภควนฺเตหิ ภควนฺเตภิ
จ. ภควโต	ภควตํ ภควนฺตานํ
ปญ. ภควตา	ภควนฺเตหิ ภควนฺเตภิ
ฉ. ภควโต	ภควนฺตํ ภควนฺตานํ
ส. ภควติ ภควนฺเต	ภควนฺเตสุ

อา. ภคว ภควา

ภควนตา ภควนโต

๔. บุรุษในอายุชาติมี ๓ คือ ปฐมบุรุษ ๑ มัชฌิมบุรุษ ๑ อุตตมบุรุษ ๑ ๑ ต้องอาศัยวิภัติ

ปณจมี

สตุตมี

ป. ตุ อนุตุ

เอยยุ เอยยุ

ม. หิ ถ

เอยยาสิ เอยยาถ

อุ. มิ ม

เอยยามิ เอยยาม

๕. ศัพท์ใดเป็นชื่อของผู้ทำ คือผู้ประกอบกิจยานั้น ศัพท์นั้น ชื่อกัตตุสาธนะ แปลว่า

“ผู้...” ถ้างลงในอรรถคือตัสสึละ แปลว่า “ผู้- โดยปกติ” ๑ ผู้ทำ ทำซึ่งสิ่งใด

ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อกัมมสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่...”

ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา...” ๑ ศัพท์บอกกิริยา คือความทำของผู้ทำ

ชื่อภาวสาธนะ แปลว่า “ความ...” ก็ได้ “การ...” ก็ได้ ๑ ผู้ทำ ทำด้วยสิ่งใด

ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อกรรมสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นเครื่อง...”

ก็ได้ “เป็นเหตุ...” ก็ได้ ที่เป็น กัมมรูป แปลว่า “เป็นเครื่องอันเขา...” ก็ได้

“เป็นเหตุอันเขา...” ก็ได้ ๑ ผู้ทำให้แก่ผู้ใดหรือแก่สิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของผู้นั้น

หรือของสิ่งนั้น ชื่อสัมปทานสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่...” ที่เป็น

กัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา...” ๑

๖. ชื่อสมาสดังต่อไปนี้

(ก) ตัปปริสสมาส

(ข) พหุพพิหิสมาส

(ค) อวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส

(ฅ) สมาหารทวันทวสมาส

(ง) อภัยยิภาวสมาส ๑

๗. ตรตยาতিตฺถิต มิปัจจย ๑ คือ ฦก

ชาตาติตฺถิต มิปัจจย ๓ คือ อิม อีย กีย

ตทสฺสตติตฺถิต มิปัจจย ๕ คือ วิส สี อิก อี ร วนตุ มนตุ ฦ

มากโ ฦ ในราภาติตฺถิต วิ. มกเช ชาโต มากโ

โกสฺลลํ ฦ ในภาวตฺถิต วิ. กุสฺลสฺส ภาโว โกสฺลลํ ฯ

พระราชเวที วัดเบญจมบพิตร

เจดย

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้